

TÜRK
PSİKOLOGLAR
DERNEĞİ

www.psikolog.org.tr

ÖNCÜ EKİP SAHA GÖZLEM VE İHTİYAÇ DEĞERLENDİRME

RAPORU

10-17 Şubat 2023

Bu rapor Türk Psikologlar Derneği tarafından saha gözlemi için 10-17 Şubat 2023 tarihlerinde gerçekleştirilen ziyaretlerdeki gözlem ve görüşmelere dayanılarak hazırlanmıştır.

DEPREME İLİŞKİN BİLGİLER

06 Şubat 2023 tarihinde Türkiye saati ile 04.17'de ve 13.24'te merkez üssü Pazarcık (Kahramanmaraş) ve Elbistan (Kahramanmaraş) olan iki deprem (Mw 7,7 ve Mw 7,6) meydana gelmiştir. Yaşanan iki büyük depremin ardından 21 Şubat itibarıyla 7.184 artçı deprem meydana gelmiştir⁽¹⁾.

Deprem, 11 ili doğrudan etkilemiş olup, alınan son bilgilere göre, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Hatay, Kilis, Malatya ve Elazığ illerinde toplam 42.310 kişi hayatını kaybetmiştir⁽¹⁾.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 19 Şubat tarihinde yayınlanan raporuna göre depremden etkilenen bölgelerde yürütülen hasar tespit çalışmaları kapsamında şu ana kadar 830 bin 783 binadaki 3 milyon 273 bin 605 bağımsız birimde hasar tespit çalışması yapılmıştır. Çalışmalar sonucunda 105 bin 794 binadaki 384 bin 545 bağımsız birimin acil yıkılması gereken, ağır hasarlı ve yıkık olduğu tespit edilmiştir. Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Kahramanmaraş, Malatya, Hatay, Kilis, Osmaniye ve Şanlıurfa'da hasar tespit çalışması kapsamında 20 bin 662 binada, 71 bin 52 bağımsız bölümün yıkıldığı raporlanmıştır⁽²⁾.

İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD)'ın 21 Şubat'ta yayınlanan bültenine göre 448.018 kişi deprem bölgelerinden diğer illere tahliye edilmiştir⁽¹⁾. Bakanlıklar, ilgili kurum ve kuruluşlar ile uluslararası ülke ve kuruluşlar tarafından bölgeye 386.874 çadır sevk edilmiş olup bunların 301.289'u kurulmuştur^(1, 3). Bölgede kurulan konteyner sayısı 6.375'tir⁽¹⁾.

Deprem, **11 ili**
doğrudan etkilemiş,
Kahramanmaraş,
Gaziantep, Şanlıurfa,
Diyarbakır, Adana,
Adıyaman, Osmaniye,
Hatay, Kilis,
Malatya ve Elazığ
illerinde toplam
42.310 kişi
hayatını kaybetmiştir.

(1) Türkiye, Ministry of Interior, Disaster and Emergency Management Presidency (AFAD), Last Earthquakes (n.d.). Retrieved February 21, 2023, from Duyurular (afad.gov.tr)

(2) Türkiye, Ministry of Environment and Urbanization, Deprem Bölgelerinde, 830 Bin 783 Binadaki 3 Milyon 273 Bin 605 Bağımsız Birimde Hasar Tespit Çalışması Yapıldı. Retrieved February 19, 2023, from BAKAN KURUM: "DEPREM BÖLGELERİNDE, 830 BİN 783 BİNADAKİ 3 MİLYON 273 BİN 605 BAĞIMSIZ BİRİMDE HASAR TESPİT ÇALIŞMASI YAPILDI" (csb.gov.tr)

(3) Türkiye, Ministry of Interior, Disaster and Emergency Management Presidency (AFAD), Last Earthquakes (n.d.). Retrieved February 16, 2023, from Duyurular (afad.gov.tr)

YÖNETİCİ ÖZETİ

6 Şubat 2023'te gerçekleşen depremlerin ardından, yürütülecek psikososyal destek çalışmalarının planlanmasına yönelik veri oluşturmak üzere ihtiyaç ve durum değerlendirmesini gerçekleştirmek amacıyla, 6 kişilik TPD öncü ekibi gereken hazırlıkların tamamlanmasının ardından 10 Şubat 2023 Cuma günü yola çıkmıştır.

Öncü ekip, 8 gün boyunca deprem bölgesinde, saha gözlemi ve ihtiyaç değerlendirme çalışması kapsamında Adana, Osmaniye, Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş, Adıyaman, Malatya illerine ve bu illerdeki etkilenen köy ve ilçelere gitmişlerdir. Sahadan gelen bilgiler ve Diyarbakır, Şanlıurfa, Kilis ve Elazığ illerinde bulunan kamu kurumları ve yerel yönetimlerin kendi kapasiteleri göz önünde bulundurularak, ilk saha ziyaretinde bu illere gidilmemiştir. İlgili yetkililerle görüşülerek önümüzdeki günlerde bölgedeki ihtiyaca göre gerekli psikososyal desteğin sunulması kararlaştırılmıştır.

Yapılan saha çalışması kapsamında, Valiler, yerel yönetimler, ASHB ve AFAD başta olmak üzere kamu kurumları, alanda görev alan STK'lar, kamuda ve sivil toplum alanında çalışan yardım çalışanları ve psikososyal destek ekipleri, ulusal ve uluslararası kuruluşların yanı sıra yurttaşlar ile görüşmeler yapılmıştır. Çadırkent ve yardım dağıtım alanlarına ziyaretlerde bulunularak, yurttaşların ihtiyaçlarının gözlemlenmesinin yanı sıra, psikolog, psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı ve psikiyatristlerden oluşan farklı psikososyal destek ekipleri ile görüşülerek yapılacak olan çalışmalara dair görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Alan değerlendirmesi sonucu; afete maruz kalan illerde büyük bir can ve mal kaybı yaşandığı; deprem bölgesindeki yurttaşlarımızın diğer kentlere yoğun bir şekilde göç ettiği; deprem sonrası barınma, lojistik, güvenlik ve altyapı hizmetlerinin henüz tam olarak sağlanamadığı; afet müdahale çalışmaları yürüten kurumlar arasında belirgin koordinasyon eksikliklerinin yaşandığı; depreme yönelik büyük bir yardım seferberliği başlamış olmasına ve yardım malzemesi akışı sağlanmasına rağmen deprem yaşayanlara ulaştırılmasında sorun yaşandığı; bölgenin hassasiyetleri nedeniyle güvenlik ve işbirliği sorunları olduğu; kamu kurumları ve yerel yönetimler arasında yer yer yeterli işbirliği ve koordinasyonun oluşmadığı gözlenmiştir.

Öncü ekip, temel olarak, deprem bölgelerindeki afet sonrası koşulları belirlemek, paydaş kurum ve yetkililer ile işbirliği ve bağlantıları kurmak, çadırkent ziyaretlerini gerçekleştirmek, bu kapsamda sonraki ekiplere temel oluşturacak bir model ve veri tabanı sistematigi örneği

geliştirmek, mobil bir ekip olmaları nedeniyle mümkün olduğunca depremden etkilenen tüm bölgelere ulaşmak, saha koşullarına ilişkin merkezde planlama ve koordinasyon yapan TPD birimlerine doğru bilgi akışı sağlamak ve uzun dönemli müdahaleye ilişkin öngörüler belirlemek gibi hedefleri gerçekleştirmeye çalışmıştır.

Afet sonrası psikososyal (PSP) destek ihtiyacı daha önceki travma deneyimleri ile paralellikler göstermekle birlikte, yaşanan depremin etki alanının çok büyük olması nedeniyle yapılan ve planlanan çalışmaların daha yaygın bir ölçekte ele alınması gerektiği, hem sahada hem de deprem bölgelerinden göç alan diğer il ve ilçe merkezlerinde eş zamanlı gerçekleştirilmesinin önemli olduğu ve hizmet sunan kurumlar arasında uyum ve işbirliği gereksinimi olduğu tespit edilmiştir.

Afetin etkilerinin en çok görüldüğü Adıyaman (Merkez, Gölbaşı, Besni), Hatay (Antakya, Defne, Samandağ, Kırıkhan, İskenderun, Arsuz), Kahramanmaraş (Merkez, Elbistan, Nurhak, Türkoğlu, Pazarcık), Gaziantep (İslahiye, Nurdağı), Malatya (Doğanşehir), Osmaniye (Merkez) öncelikli olmak üzere, afetten etkilenen tüm il ve ilçelere yönelik acil psikososyal destek ihtiyacı somut olarak tespit edilmiştir.

Çocuk, ergen, yaşlı, kadın, engelli, özel tıbbi bakım ihtiyacı bulunan bireyler, mülteciler vb. incinebilir grupların özel gereksinimleri de göz önünde bulundurularak kapsamlı bir toplum temelli psikososyal destek programı geliştirilmesi, afet çalışmalarına destek veren çalışanlara psikososyal destek hizmeti sunulması, görev yapıp geri dönmüş arama-kurtarma, lojistik vb. personel ve gönüllülere kendi illerinde hizmet sunulması ve deprem bölgesinden başka illere intikal etmiş deprem yaşayanlara yeni barınma alanlarında/bölgelerinde psikososyal destek hizmeti sunması ihtiyaçlar arasındadır.

Yapmış olduğumuz ihtiyaç ve kaynak analizi ile elde ettiğimiz deneyimler doğrultusunda, ayrıntılı olarak aktarılan çeşitli alanlardaki öneriler çerçevesinde, alanda geniş ölçekli bir psikososyal destek sistemi kurulmasını; olanaklar çerçevesinde psikososyal destek hizmetlerinin afet bölgesinin tamamına ulaştırılmasını; farklı uzmanlık alanlarından olan meslek örgütleri, kamu kurumları ve yerel yönetimler ile etkili bir işbirliği kurularak tüm deprem bölgesinde büyük ve küçük ölçekli merkezler üzerinden bu hizmetin sunulmasını; yapılacak çalışmaların en az 1 yıl sürecek bir şekilde planlanmasını, bu tarihten sonrası için ayrı bir saha analizi yapılmasını öneririz.

Saha çalışmasının gerçekleştirilmesine katkı yapan TPD çalışan ve gönüllülerine, sahada görev yapan kamu personeli ve gönüllülere, farklı ihtiyaçlara yönelik hizmet sunan kurumlara şükranlarımızı sunarız.

Saha çalışmasının gerçekleşmesi sürecinde destek olan RET International, Allianz Türkiye ve HiDoctor'a katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Öncü Ekip Bilgisi

Çalışma Dönemi:

10-17 Şubat 2023

Ekip Üyeleri

- Prof. Dr. Gökhan Malkoç,
- Doç. Dr. Zeynep Tüzün,
- Psk. Dr. Zeynep Şeker,
- Psk. Dr. Çiğdem Yumbul,
- Psk. Suat Özçağdaş,
- Vedat Gün

İL VE İLÇELERİN SAHA GÖZLEM VE İHTİYAÇ DEĞERLENDİRME ÖZETİ

Ekibimizin gerçekleştirdiği saha gözlemi ve ihtiyaç değerlendirme çalışması kapsamında ziyaret edilen illerde aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmaların illere göre raporlarını aşağıda bulabilirsiniz.

ADANA

Saha çalışmasına Adana üzerinden başlanmıştır. Adana Büyükşehir Belediyesi ile iletişime geçilerek Afet Kriz Yönetim Merkezi ile görüşülmüştür, deprem bölgesindeki sürece dair bilgi alınmıştır. Edinilen bilgilere göre özellikle Çukurova ilçesine bağlı üç mahallenin depremden etkilendiği ve aktarılan rakamlara göre, bu bölgelerdeki yapıların yaklaşık yarısının çöktüğü ve bu bölgede yaşayan yurttaşların evsiz kaldığı, arama kurtarma çalışmalarının devam etmesi nedeniyle ölüm ve yaralı sayısının henüz net olarak belirtilmediği öğrenilmiştir.

Adana'da toplanma alanları, fuar alanları ve çadır kentler kurulmaya başlanmış olup, deprem yaşayanlar bu bölgelere yönlendirilmiştir. Yapılan görüşmelerde elde edilen bir diğer bilgiye göre, bu alanlarda psikososyal destek çadırları da görev almaya başlamıştır. Belediyeye bağlı çalışan sosyal çalışmacılar ve psikologlar ihtiyaç analizi çalışmaları yürütmektedir. Belirlenen ihtiyaçları çocuk, aile ve yetişkin olacak şekilde gruplayarak gerekli desteği sağlamaya başlamışlardır. Yapılan gözlemler sonucunda Adana'nın diğer illere nazaran depremden nispeten daha az etkilenmiş olması nedeniyle diğer deprem bölgelerinden Adana'ya yoğun bir göç olabileceği beklenmektedir. Yapılan görüşmede, diğer illere nazaran, nispeten daha az etkilendiği için, Adana'da yürütülecek çalışmalarda yerel kapasitenin yeterli olabileceği gözlemlenmiş olup bu bölgenin çalışanlarının eğitim ve çalışana destek modülleri göz önünde bulundurularak desteklenmesinin daha öncelikli olduğu kanısına varılmıştır.

OSMANIYE

Osmaniye’de, Koordinatör Vali, AFAD İl Müdürü ve ASHB İl Müdürü ile görüşmeler yapılmıştır. Ziyaret sırasında, arama kurtarma çalışmalarının halen devam etmesi nedeniyle ölüm ve yaralı sayısının henüz net olarak belirtilemediği öğrenilmiştir. Göçük bina sayısının fazla olduğu, aynı zamanda binaların hasarlı olması ve deneyimlenen yoğun kaygı nedeniyle yurttaşların evlerine giremedikleri, çadır kentlerde ve toplanma alanlarında kaldıkları öğrenilmiştir.

Bölgede 12 çadır kent kurulmuştur. Bu çadır kentlerde 60 ile 500 arasında çadır bulunmaktadır. En önemli çadır kentler Tosyalı, Cumartesi Pazarı, Çim Hokeyi Sahası ve Masal Park olup bunlar arasında en büyük çadır kent Masal Park çadır kentidir. Çadır kentlerde çocuk nüfusun fazla olmasından ötürü özellikle çocuklarla ilgili çalışmaların öncelikli olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte bölgede çocuk ve ergenlerle çalışma yürütmek için deneyimli uzmana ihtiyaç olduğu görülmüştür. Gerçekleştirilen psikososyal destek çalışmalarının diğer illerden gelen PSD ekipleri ile desteklendiği, ildeki personelin, kendileri de depremden etkilendikleri için, çalışana destek programlarının çok faydalı olacağı geribildirimi alınmıştır.

HATAY

Öncü ekip, Hatay ilinde, Dörtyol, İskenderun, Arsuz, Kırıkhan, Samandağ ve Antakya'ya ziyaretler gerçekleştirmiş ve görüşme ve gözlem çalışmalarını tamamlamıştır.

Dörtyol

Dörtyol bölgesinde, ilçe içerisinde yıkım olan yerlerde gözlem yapılmıştır. Bu bölgede çalışan dernek üyesi psikolog ile telefonda görüşme yapılarak ilçedeki duruma dair bilgi alınmıştır. Hatay Dörtyol Hastanesi'nde görev alan sağlık görevlilerinin hastaneye girmekte zorlandıkları ve psikologlardan buna müdahale etmelerinin beklendiği bilgisi alınmıştır. İlçede gönüllü uzmanların yanı sıra, deprem yaşayan sağlık çalışanları da görev almaktadır. Kendisine, ihtiyaç halinde, sağlık çalışanlarına destek verilebileceği aktarılmıştır.

İskenderun

İlçede Afet Koordinasyon Merkezi ziyaret edilerek, Koordinatör Vali, ASHB İl Müdürü ve çalışanları ile görüşmeler yapılmıştır. Sosyal Hizmet Uzmanlarından saha durumuna ve çalışmalara dair bilgi alındı. EXPO fuar alanında, Büyükşehir Belediyesi Afet Müdahale Koordinatörü ve İskenderun Trafik Zabıta Amiri'nden saha hakkındaki görüşleri ve deneyimleri alındı.

EXPO fuar alanının şu anda, depo ve konaklama alanı olarak kullanıldığı öğrenilmiştir. EXPO fuarı yakınında İspanyol bir STK tarafından sahra hastanesi kurulmuştur. Kendileri ile görüşme yapılmıştır, 1 ay süre ile burada bulunacakları, 1 psikiyatrist ve 1 psikoloğun onlarla çalıştığı bilgisi alınmıştır. Koordinatörleri ile görüşme yapılarak, işbirliği kurulmasına yönelik iletişim bilgileri paylaşılmıştır. Saha ziyaretleri süresince iletişimde kalınarak gerekli durumlarda destek sağlanmıştır.

ASHB İl Müdürlüğü çalışanlarının eğitim ve süpervizyon ihtiyacının yanı sıra, daha öncelikli olarak kendileri de depremden etkilendikleri için bireysel ya da grup travma müdahalesine acil ihtiyaçları bulunmaktadır. Aynı zamanda depremden etkilenen çalışanların psikososyal destek vermesi beklenmektedir, ancak çalışanların sağlıklı ve işlevsel bir hizmet sunması çok mümkün görünmemektedir. Çadır kentlerin kurulumu tamamlandıktan sonra, bölgeye ve ihtiyaçlarına dair yeniden bilgi alınması gerekmektedir.

Kırıkhan

Kırıkhan'da Koordinatör Vali ve Vali Yardımcısı ile görüşmeler yapıldı. Genel deprem sahası ile ilgili yapılması planlanan çalışmalara dair bilgi verilip gerektiği noktada desteğe dair işbirliği konusunda anlaşılmıştır. AFAD Koordinatör Müdürü ile görüşme yapılmıştır. Sahanın durumuna ve yapılacak yardım çalışmalarına dair bilgi alınmıştır. Kaymakam ile görüşülerek kurulacak olan çadır ve konteyner kentlere dair; İlçe Çevre Müdürü'nden ise yıkılacak binalara dair bilgi alınmıştır. Sahada gönüllü görev alan psikiyatristler ile görüşülüp, saha deneyimleri dinlenip kendilerine dernek çalışmasına dair bilgi verilmiştir.

Kurulması planlanan 5 çadırkent ve 4 konteyner kent planı olduğu ve ilk çadır kentin stadyumda kurulmaya başlandığı bilgisi alınmıştır. Kurulan çadır kentlerin planlamalarının süreç içerisinde değişebileceği, bu nedenle kaymakam ile iletişimde kalınarak çalışmaların planlanması gerektiği düşünülmektedir.

Arsuz

İlçede Belediye Başkanlığında gönüllü destek veren, aynı zamanda da TPD üyesi meslektaşımız ile görüşme yapılarak bölgeye dair geribildirimleri öğrenilmiştir. Daha az hasarlı olması ve konumu nedeniyle stratejik bir öneme sahip olan bölgenin civar illerdeki bölgelerden yoğun bir göç aldığı ve toplanma alanlarına da diğer bölgelerden yoğun bir talep olduğu bilgisi alınmıştır.

Yıkımın en yoğun olduğu bölgelerin Merkez, Gözcüler ve Karaağaç mahalleleri olarak belirtilmiştir. Arama-kurtarma çalışmalarının bitmek üzere olduğu, 7 çadır toplanma alanının planlandığı ve birçoğunun kurulduğu öğrenilmiştir. Aynı zamanda 9 açık mutfağın aktif olarak görev aldığı bilgisi alınmıştır.

Koordinasyonda görev alan psikolog tarafından, bölgede barınma sıkıntısı olmayan ve koşulları uygun olan gönüllü uzmanlara çağrı yapıldığı, psikolojik ilk yardım eğitimi planlandığı ve çadır kentlerde çalışma yapmaya başlayacakları bilgisi verilmiştir.

Antakya

Antakya ilçesinde yıkım ve kaybın çok fazla olduğu bilgisi alınmış olup aynı zamanda ilçedeki hasar da ziyaret sırasında gözlemlenmiştir. İlçede, ASHB temsilcileri ile iletişime geçilerek Antakya Huzurevi Koordinasyon Merkezi'nde Antakya Koordinatörü ve yardımcısı ile görüşme yapılarak dernek çalışmaları tanıtılmış ve iş birliği kurabileceğimiz belirtilmiştir.

Henüz çadır kentlerin çoğunda psikososyal destek çadırlarının kurulumunun tamamlanmadığı, kısa süre içerisinde hazırlıkların biteceği öğrenilmiştir. Psikososyal destek ekipleri, ilk aşamada çadır kentlerde ihtiyaç tespitlerine yönelik çalışmaları sürdürmektedir. Yaşlı, hasta ve bulunan çocuklara yönelik hizmetlerin önceliklendirildiği, yaşlı ve hastaların başka illere sevkinin gerçekleştirildiği bilgisi aktarılmıştır. ASHB PSD ekibinden dernek üyemiz 2 psikolog ile sahanın ve çadır kentlerin durumuna ve ihtiyacını anlamaya yönelik

birlikte değerlendirme yapılmıştır. Antakya merkez çadır kentlerinin durumunun süreç içerisinde takip edilmesi gerektiği, bilgilerin değişebileceği ön görülmektedir.

Antakya EXPO ziyaret edilmiş ve Afet Platformu ve IDEA yetkilileri ile görüşülmüştür. Macrocenter merkezinde konumlanan MSF gönüllüsü uzmanlar ile görüşülerek onların deneyimi ve sahaya dair bilgi alındı. MSF ile bir partnerlik ya da iş birliği kurulabileceği bilgisi alınmıştır.

En büyük çadırkent olan ve kurulumu halen devam etmekte olan Stadyum çadır kenti ziyaret edilmiştir. Stadyum çadır kentte ASHB PSD Ekip sorumlusu ve çalışanları ile görüşülerek ihtiyaç ve değerlendirme bilgileri alınmıştır. Aynı zamanda görev alan psikologlar ile görüşmeler yapılarak kendilerine dernek tarafından yapılabilecek destekler açıklanmıştır. Çadır kentte yapabilecekleri aktiviteler üzerine konuşulup soruları yanıtlanmıştır. Psikososyal müdahale çadırları ziyaret edilmiş ve çocuklarla çalışmaya yönelik materyaller iletilmiştir. Çadır kentlerde, çocukların rutin ihtiyaçlarının karşılanması, kendilerine ait oyuncakların olması ihtiyacı görülmektedir. Bununla ilgili olarak çeşitli kurumlar ile görüşülerek oyuncak gönderimi desteği sağlanması planlanmaktadır. Özellikle çadır kentlerde çocukların kendilerine ait oyuncakları olmasına yönelik bir ihtiyacın olduğu bilgisi edinilmiştir. Çocuk çadırlarında kalıcı olmak üzere, oyuncak, boyama kalemleri, kağıt vb. malzeme ihtiyacı bulunmaktadır.

Rönesans Rezidans enkaz bölgesi ziyaret edilip aileler ile temas edilerek krize müdahale çalışmaları yapılmıştır. Aynı zamanda enkaz başında beklemekte olan ailelerden sürece ve ihtiyaçlara dair bilgi alınmıştır. Ailelerin suçluluk duygularının yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Rönesans Rezidans enkaz bölgesinde, birçok aile kayıplarına ulaşamamıştır, bu nedenle çokça sayıda belirsiz kayıp olması ön görülmektedir.

Antakya merkezde ve çadır kentlerde güvenliğe yönelik zorluklar olduğu, bölgenin büyük çoğunluğunun hasar almasından dolayı güvenli toplanma alanı bulmakta zorlandığı anlaşılmaktadır.

Sınıfsal ve etnik farklılıklar çatışmalara ve güvenlik sorunlarına yol açabilmekte, aynı zamanda yardım almayı da bazı gruplar için zorlaştırmakta gözlemi edinilmiştir. Mülteciler ile çalışırken dil sorunu yaşanması ön görülmektedir. Bölgede mülteci sayısının yoğun olması, bir tercüman ile çalışılmasını gerektirecektir. Aynı zamanda mültecilere yönelik çalışmanın çok az olması nedeniyle bu alanın da desteklenmesi gerekecektir.

Bölgede çalışacak ekiplerin mobilize olması kesinlikle gerekmektedir. Uzun vadeli sürdürülebilir ve ücretsiz destek olacağına deprem yaşayanlara duyurulması ve bilgilendirilmeli önemli olduğu görülmektedir. Deprem yaşayanların ihtiyaçları diğer kurum ve kuruluşlarda çalışan uzmanlar ile birlikte değerlendirilmiştir. Ebeveynlerini kaybeden çocukların takibinin yapılması ve destek olunması gerektiği görülmektedir. Aynı zamanda psikiyatrik ilaç ve yönlendirmelerde zorlanılmaktadır, bu kapsam Türkiye Psikiyatri Derneği ile görüşülmesi gerekmektedir. Alkol ve madde kullanımının artmasına yönelik önleyici ve koruyucu müdahalelerin düşünülmesi önemlidir. Çocuklarını güvenli yere yollayan aileler için tekrar

bir araya gelmeleri, çocukların korunması, nasıl bilgilendirmeler yapılması gerektiğine dair destek süreci yürütülmesi faydalı olacaktır. Ailelerin kayıplarını tespit etmeleri için kullanılan yöntemin uzun vadeli etkileri üzerinde durularak farklılaştırılmasının gerekli olduğu gözlemlenmektedir. Gönüllülerin ikincil travmatik stres tepkileri verdiği gözlemlenmekte olup çalışana destek çalışmalarının acil bir ihtiyaç başlığı olarak belirlenmiştir.

Defne

Defne'ye enkazlar nedeniyle yolların kapalı olmasından dolayı ulaşamamıştır. İlçe'ye dair bilgi, diğer ilçelerdeki kamu kurumları ve yerel yönetimler tarafından alınmıştır.

Samandağ

Belediye Başkanı Özel Kalemi ve Belediye Başkan Yardımcısı ile görüşmeler sağlanarak kurulmakta olan çadır kentlere ve yurttaşların durumuna dair bilgi alınmıştır. 5 çadırkent kurulması planlandığı bilgisi edinilmiştir. Stadyumda, İBB tarafından kurulan ve içinde PSD çadırı da bulunan çadırkent ziyaret edilmiştir. AFAD sorumlusu Sosyal Hizmet Uzmanı ile görüşme yapılarak çadır kente dair bilgi alınmıştır. Dernek çalışmaları aktarılarak nasıl bir destek sağlanabileceği açıklanmıştır.

Vakıflı Köyü

Vakıflı Köyü ziyaret edilerek, köyde yaşayanlar ile bir araya gelişmiştir. Muhtar ve köy halkı ile görüşme yapılmıştır. İhtiyaçları dinlenilmiş olup, akut travmatik stres tepkileri gösteren kişilere gerekli yönlendirmeler yapılmıştır.

Köyde ailelerin yakınlarını güvenli olduklarını düşündükleri illere gönderdikleri öğrenilmiştir. Özellikle İstanbul'a giden kişilerin desteğe ihtiyacı olduğu bilgisi aktarılmıştır. Derneğin çalışmalarından bahsedilmiştir. İstanbul Şube ile iletişime geçilerek, göç eden kişilerin gerekli desteği almaya başlaması sağlanmıştır. İhtiyaç duymaları halinde destek olunabileceği bilgisi aktarılarak iletişim bilgileri verilmiştir.

GAZİANTEP

Merkez

Gaziantep ilinde, şehir merkezinde yıkımın az olduğu ancak Nurdağı ve İslahiye ilçelerinin depremde çok yoğun düzeyde etkilendikleri bilgisi edinilmiştir. Gaziantep merkezde, UN Gıda Desteği Koordinasyon ekibi, Sağlık Bakanlığı İl Afet Kriz Koordinasyonu yöneticisi ve ASHB İl Müdürü ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Gaziantep merkezde, Şahinbey ve Şehitkamil mahallelerinde farklı bölgelerde çadır toplanma alanları kurulduğu ve kurulmaya devam ettiği bilgisi alınmıştır. Bunlar arasında, Gazikent Gençlik Merkezi, Kadın Merkezi, Mithatpaşa Kütüphanesi ve Yukarıbayır'da PSD çadırları da bulunmaktadır.

Bölge halkının önemli bir kısmının göç ettiği, kalanların ise çadır kentler yerine kendi evlerinin yakınlarında kalmayı ya da müstakil evde yaşayanların bahçelerinde kalmayı tercih ettikleri öğrenilmiştir. Bu durumun zaman içerisinde çadır kentlerin koşulları iyileştirildikçe değişiklik gösterebileceği düşünülmektedir.

Gaziantep'te göçmen nüfusunun fazla olması ve yeni yerleşik hayata geçmiş olan göçmenlerin yeniden çadır kentlere dönmeleri gerekmesinin göçmenlerdeki psikososyal destek ihtiyacını arttırabileceği öngörülmektedir.

Gaziantep merkezde psikososyal destek kapasitesinin yeterli olduğu, ancak diğer illerde de gözlemlendiği üzere, psikososyal destek sağlayıcılarının kendileri de depremde etkilendikleri için travmatik stres tepkileri olabileceği ve ilerleyen süreçte tükenmişlik belirtileri yaşayabilecekleri ön görülmektedir. Bu nedenle deprem yaşayanların yanısıra bölgede çalışanlara yönelik çalışana destek programlarının planlanması da gerekli görülmektedir.

Nurdağı ve İslahiye

Nurdağı ve İslahiye ilçeleri sırayla ziyaret edilmiştir. Bölgede çadır toplanma alanlarına ziyaret gerçekleştirilerek gözlem yapılmıştır. Yıkımın çok fazla olduğu ve çalışmaların halen devam ettiği görülmektedir. Çadır toplanma alanlarının da kurulum ve düzeninin sağlanması süreçleri devam etmektedir.

Gaziantep merkezde ASHB Müdür Yardımcısı'nın yönlendirmesi ile, bu 2 ilçeden sorumlu ASHB temsilcisi ile İslahiye'de görüşülerek 2 ilçeye dair bilgi alınmıştır. ASHB'nin farklı illerinden temsilcilerin burada PSD hizmeti verdiği ve yerelde yaşayan ekibin toplanmaya başlaması ile görevi onlara devredecekleri bilgisi alınmıştır. Ekipler için yaşam koşullarının zorlayıcı olduğu, bu nedenle gelecek ekiplerin mutlaka oryantasyonlarının ve dönüşte paylaşımlarının yapılmasının önemli olduğunun altı çizilmiştir.

İslahiye ve Nurdağı ilçelerinin ortasında bir konteyner kent kurulmasının ve yurttaşların buraya yönlendirileceğinin bilgisi alınmıştır. Özellikle Nurdağı ilçesinde hem yıkımın hem de ağır hasarlı binaların fazla olması nedeniyle ilçenin tahliye edilerek yeniden yapılandırılacağı belirtilmiştir.

ADİYAMAN

Merkez

Adıyaman il merkezi ve ilçelerde gerçekleştirilen gözlemler sonucu şehirde yaşanabilir konut sayısının hayli az olduğu ve ilçelerde de durumun benzer olduğu görülmüştür. Bu durumun, ildeki göç dalgasının yoğun olmasına sebep olacağı öngörülmektedir.

Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı, ASHB müdürü ve ASHB Psikososyal Destek ekiplerinin yanısıra, çadırkent ziyaretleri de gerçekleştirilerek MEB gönüllü çalışanları, UMKE çalışanları ve İran Sahra Hastanesi doktorları ile görüşmeler yapılmıştır.

Bölgede 20'ye yakın çadırkent olduğu bilgisi edinilmiş olup, yaklaşık 1500 çadır kapasiteli en geniş çadır kentin Eğriçayır olduğu öğrenilmiştir. Bunun üzerine, ekip tarafından, bu çadır kente ziyarette bulunulmuştur. Çadırkent ziyaretinde, psikososyal destek çalışmaları gerçekleştiren kurum ve kuruluşlar ile görüşmeler yapılmıştır. Yetişkinlerle Psikolojik İlk Yardım, çocuklar ile oyun ve etüt çalışmaları yürütüldüğü, çocukların oyun çadırlarında belirli saatlerde bulunması ve spor faaliyetlerine katılmasının mümkün kılındığı ve aynı zamanda bir kütüphane oluşturulduğu görülmüştür. Eğriçayır çadır kentinde psikososyal destek çalışmalarına uzun vadeli şekilde ihtiyaç olduğu görülmektedir. Özellikle kaygı tepkilerinin yoğun olduğu bilgisi alınmıştır. Çadırkent çok geniş bir alana yayıldığı için, MEB, ASHB ve TPD PSD çadırlarının alana yayıldığı bir düzenin daha faydalı olacağı öngörülmektedir.

Adıyaman'da çadırkent ve civarda yaşayan ve depremden etkilenen kişiler için Arapça, Kürtçe ve Türkçe bilen ruh sağlığı uzmanlarına ihtiyaç duyduğu, bu bağlamda bölgede farklı dillere hakim uzmanların bulundurulmasının önemli olduğu saptanmıştır.

Çadır kentlerin yanısıra, arama kurtarma çalışmaları devam ettiği için, enkaz başında bekleyen birçok aile olduğu, bu kişilerin akut travmatik stres tepkilerini yoğun olarak verdikleri ve psikososyal desteğe yoğun ihtiyaç duyulduğu öğrenilmiştir. Bu nedenle, bu bölgede gerçekleştirilecek çalışmalarda çadır kentlerin yanısıra, mahallelerde enkaz başında da bu desteğin sunulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Diğer illerde olduğu gibi, Adıyaman'da da psikososyal destek çalışmalarının diğer illerden gelen PSD ekipleri ile desteklendiği, ildeki personelin, kendileri de depremde etkilendikleri için tükenmişlik ve travmatik stres tepkileri olabileceği ön görülmektedir. Dolayısıyla çalışana destek programları gereklidir.

Gölbaşı

Gölbaşı ilçe nüfusunun önemli bir kısmının merkezde yaşadığı ve merkezdeki binaların büyük bir kısmının yıkıldığı, diğerlerinin de ağır hasarlı olduğu, Cumhuriyet ve Fatih mahalleleri depremde en büyük hasarı alan yerler olduğu görülmüştür. Merkezin haricinde ilçede 33 köy olduğu ve köylerde de yıkımın yüksek olduğu öğrenilmiştir. Böge nüfusunun yaklaşık üçte birinin başka şehirlere göç ettiği bilgisi edinilmiştir.

Gölbaşı Belediye Başkanı, Koordinatör Vali ve ASHB Yazı İşleri Müdürü ile görüşülmüştür.

İlçede henüz kurulmuş düzenli bir çadır kent kurulmamış ancak yaklaşık 1000 kadar dağınık çadır olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Çadır kentlerin kurulumu planlama aşamasındadır.

Çocukların depremlerden çok etkilendiği ve psikolojik desteğe ihtiyaç olduğu belirtilmiş olup bu bağlamda özellikle çocuklarla çalışabilecek uzmanların bölgede görevlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte bu bölge de göçün yoğun olduğu yerlerdendir ve bu nedenle depremde etkilenenlerin gittikleri diğer şehirlerde destek ihtiyacı olabileceği öngörülmektedir.

Besni

Besni ilçe merkezinde ciddi yıkım ve hasarlı evler olduğu görülmüştür. İlçede çadır kent henüz oluşturulmamıştır. İlçe halkı için KYK Yurdu, okul ve spor salonları açılmıştır.

Bölgede Kaymakam ile görüşülmüştür. Bölge halkının büyük bir kısmının göç ederek ilçeden ayrıldığı öğrenilmiş kalanların ise çadırlarda kalmakla ilgili isteksiz olduğu, çadırkent kurulması durumunda da çadır kente geçmek yerine evlerinin önündeki alanlarda çadır kurmayı tercih edecekleri öğrenilmiştir.

Bölgeye yeniden bir ihtiyaç değerlendirme çalışması yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

MALATYA

Merkez

Malatya merkezde hasarlı binaların fazla olduğu ve bu nedenle bölgeden göç edenler olduğu öğrenilmiştir. En büyük hasar gören yerlerin ticari binalar olduğu ve ayrıca İstasyon virajı mevkinde de yıkımın fazla olduğu görülmüştür. Bostanbaşı ve Fahrikaya bölgesinde de yeni yapılan evlerin yüzdeçok büyük bir kısmı yıkılmış ya da ağır hasarlıdır. Merkezin dışında en çok yıkımın Doğanşehir ve Akçadağ'da olduğu belirtilmiştir.

Bölgede Malatya Valisi, ASHB İl Müdürü, İl Müdür yardımcısı, Malatya Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikolog ve Sosyal Çalışmacıları ile Malatya Battalgazi Devlet Hastanesi'nde görev yapan gönüllü psikolog ile görüşmeler yapılmıştır.

Bölgede 30 farklı alanda konumlandırılmış çadır kentler olduğu ve kısa zaman içerisinde biri Adıyaman biri de Elazığ yolu çıkışlarında olmak üzere 1000'er kişilik 2 adet konteyner kent kurulmasının planlandığı öğrenilmiştir. Üçüncü bir konteyner kent için de yer planlamaları yapıldığı öğrenilmiştir.

Belediye, Mişmiş Park ve Kayısı Araştırma Merkezi'ndeki çadırkentlerde PSD çadırları bulunmaktadır. İldeki personelin, kendileri de depremden etkilendikleri travmatik stres tepkileri bakımından risk grubunda olabilecekleri ve tükenmişlik yaşayabilecekleri ön görülmektedir. Benzer şekilde hastanedeki sağlık çalışanları da depremden etkilenen grupta oldukları için çalışmakta zorlanmaktadır. Çalışana destek uygulamalarının hem bölgedeki psikosozyal destek çalışanları hem de tüm sağlık çalışanlarını kapsayacak şekilde planlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Doğanşehir

Doğanşehir ilçesinde ise, yaklaşık 40 bin olan nüfusun büyük bir kısmının evleri boşalttığı ve bu nedenle bölgenin ikinci depremden daha az etkilendiği bilgisi edinilmiştir. İlçenin etkilenen köyleri Polat, Fındık, Çavuşlu, Karaterzi, Kadılı, Yuvalı, Suçatı, Yolkuru, Kurucaova ve Erkenek'tir. Kurucaova ve Erkenek en çok hasar ve kayıp olduğu görülmüştür.

Bölgede koordinatör vali, ASHB müdürü ve ASHB psikosozyal destek ekipleri ile görüşülmüştür. PSD ekipleri tarafından ihtiyaç değerlendirme, kaybı olanlarla görüşmeler yapma, engelli, yaşlı ve hastaların sekinin sağlanması ve fiziki ihtiyaçların karşılanması çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Erkenek ve Kurucaova'da çadır kent bulunmaktadır. Çadır kentte ortalama 1500 kişinin konaklamasının sağlanması hedeflenmektedir. Stadyuma da yaklaşık 130 çadırılık bir çadır kent kurulması planlanmaktadır.

Bölgede çalışanların da deprem yaşadıkları, alanda çalışırken zorlandıkları belirtilmiştir. Bölgenin yerel ekibinin henüz tam olarak toplanmadığı, yavaş yavaş göreve geri döndükleri öğrenilmiştir. Çevre illerden gelen PSD ekipleri destek olmaktadır.

KAHRAMANMARAŞ

Pazarcık

İlçede Koordinatör Vali Yardımcısı ve AFAD Koordinatör İl Müdürü ile görüşülerek iş birliği kurulan STKları kaydı yapıldı. Dört büyük çadırkent olduğu bilgisi alındı: Atatürk Parkı, Narlı, Cem Evi, 15 Temmuz Mahallesi Parkı. Bunlardan Atatürk Parkı çadır kentinde PSD çadırının da kurulduğu öğrenilmiştir. İki konteyner kent kurulması planlandığı belirtilmiştir. Köyler ile birlikte, ilçenin geniş bir yayılıma sahip olduğu görülmektedir. Köylerde de çadır toplanma alanları oluşturulduğu bilgisi verilmiştir. Özellikle merkez, Büyük Nazar ve Fatih mahallelerinin etkilendiği belirtilmiştir.

Ardından ASHB çalışanları ile görüşme yapılarak sahanın durumuna ve psikososyal çalışmalara dair bilgi alınmıştır. İlçenin yoğun göç verdiği

belirtilmiştir. Özellikle eylül ayında okullar başlayana kadar, yurttaşların geri dönmeyeceği öğrenilmiştir.

Kurumda, komutan ile de görüşme yapılarak kendisinin deprem sahasına ve ihtiyaçlara yönelik görüşleri alınmıştır. Yapılan çalışmalar aktarılmış olup, ihtiyaç duyulması halinde dernek olarak destek olunabileceği ve işbirliği kurulabileceği bilgisi paylaşılmıştır.

Elbistan

Elbistan ziyaretinde, Koordinatör Vali, ASHB İl Müdürü ve psikososyal destek ekipleri ile görüşülmüştür. Bölge, ikinci depremin merkezi olduğundan dolayı yıkımın önemli bir kısmının ikinci depremde gerçekleştiği bilinmektedir. İlçe nüfusunun oldukça önemli bir kısmının bölgeden ayrıldığı öğrenilmiştir.

İlçede kurulmuş 4 adet çadır kent bulunmaktadır: Millet Bahçesi, Pınarbaşı, Cem evi ve Esentepe. Çadır kentlerin yarı yarıya dolu olduğu bilgisi alınmıştır. Bu çadır kentlerin bazılarında, PSD çadırı olduğu, PSD ekiplerinin mobil olarak tüm çadır kentleri ve köyleri gezdiği, ilk aşamada ihtiyaç tespiti yapıldığı, sonrasında çocuklar ve kadınlar başta olmak üzere PSD çalışmalarına başladıkları öğrenilmiştir. Konteyner kentler kurulunca PSD çalışmalarının buralara aktarılması planlanmaktadır.

Elbistan PSD ekibinde 24 kişinin (Psikolog ve SHU) bulunduğu öğrenilmiştir.

Görevlendirilenlerin yaklaşık 1 ay sonra kendi illerine dönecekleri bilgisi alınmıştır. Bu ilçede, çalışanların uzun görevlendirme süreleri de göz önünde bulundurulduğunda, çalışana destek oturumlarının elzem olduğu, bu alanda da desteklenmeleri gerektiği düşünülmektedir.

Nurhak

Nurhak'ta yaklaşık 11 bin kişinin yaşadığı ancak deprem sonrasında gerçekleşen yoğun göçle birlikte bölge nüfusunun önemli ölçüde eksildiği öğrenilmiştir. İlçede yıkımın en yüksek olduğu ilin Kullar Köyü olduğu ve biri hariç tüm okulların kullanılamaz halde olduğu bilgisi edinilmiştir. İlçede Milli Eğitim müdürü ve jandarma vali koruması ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bölgedeki koşullar gereği burada çalışacak ekiplerin mobil hareket edebilecek şekilde planlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bölgedeki kadınlar mutfak malzemeleri ihtiyaçları olduğunu dile getirmişlerdir ve bu gibi ihtiyaçlar kadınların olağan yaşantılarındaki günlük iş rutinlerine dönemlerine yardımcı olacaktır. Rutinlerin travma sonrası etkilerin sağaltımındaki önemli rolü göz önünde bulundurularak bölge halkının bu gibi ihtiyaçlarına yönelik planlamaların öncelikli ve önemli olduğu düşünülmektedir.

Merkez

Kahramanmaraş merkezde, Koordinatör Vali, ASHB İl Koordinatörü, sorumluları ve çalışanları ile görüşmeler yapılmıştır. Arama kurtarma çalışmalarının halen devam ettiği, enkaz başında bekleyen aileler ve aynı zamanda kimliği tespit edilemeyen kayıplar olduğu bilgisi edinilmiştir. Özellikle Şekeroba ve Beyoğlu mahallelerinin daha fazla etkilendiği belirtilmiştir.

Yüksek kapasiteli çadır kentlerin kurulumu devam etmektedir. İlçede, içerisinde 500'den fazla çadırın bulunduğu, 9 büyük olmak üzere toplamda 24 barınma merkezi kurulmaktadır.

ASHB PSD ekipleri çalışanları ile görüşmeler yapılarak saha durumu ve ihtiyaçlara yönelik geri bildirim alınmıştır. PSD ekipleri farklı illerden gelerek, gün içerisinde yakın ilçelere mobil şekilde ziyaretler gerçekleştirmektedir. Çadır kentlerde görev almalarının yanı sıra, enkaz başında da kriz durumlarına müdahalede bulunmaktadır. Yakın kaybının çok yoğun yaşandığı, yas sürecinde verilmesi beklenen tepkilerin henüz verilmediği, kayıplara yüklenen anlamların farklılıklar gösterdiği bilgisi verilmiştir. Aynı zamanda ergenler ile özellikle çalışmaların yapılmasının önemli olduğu vurgulanmıştır. Deprem yaşayanların rutin oluşturmaları bu süreçte PSD ekipleri tarafından desteklenmektedir.

Mültecilerin şehirde yoğun olduğu, çadır kentlerde ayrımcılığa maruz kalabildikleri ve destek almakta zorlandıkları bilgisi edinilmiştir. Bu süreçte verilen destekte, yas, kayıp ve akut stres tepkilerinin yanı sıra yaşanabilecek diğer sorunların da göz önünde bulundurulması tavsiye edilmektedir.

Türkoğlu

İlçede AFAD Koordinatör Müdür ve Kaymakam ile görüşmeler yapılmıştır. Kaybın ve yıkımın ilçede yoğun olduğu bilgisi verilmiştir. Özellikle ilçeye bağlı Şekeroba, Kılılı ve Beyoğlu mahallelerinin en çok etkilendiği belirtilmiştir. Yardım çalışmalarının halen devam ettiği, valiliğin bu süreci yürüttüğü aktarılmıştır.

İlçede 5 çadırkent kurulduğu, bu bölgelerde PSD çalışmalarının da başladığı bilgisi alınmıştır. Çadır kentlerin yanı sıra, konteyner kent kurulması planlarının bulunduğu ve hazırlıkların yapıldığı belirtilmiştir.

Valiliğin sürdürdüğü çalışmalarda psikososyal desteğin yanı sıra, gündelik yaşam rutinine dönmeyi destekleyici çalışmaların da yürütüldüğü, hayvancılık ile uğraşan yurttaşların kayıpları ile ilgilenildiği ve salgın hastalıklara karşı önlemler alındığı belirtilmiştir.

DEĞERLENDİRMELER VE ÖNERİLER

Ekibimizin gerçekleştirdiği saha gözlemi ve ihtiyaç değerlendirme çalışması kapsamında ziyaret edilen illerde yapılan görüşmeler ve çalışmalar sonucunda aşağıdaki tespitler yapılmıştır.

A. YARARLANICILAR

Afetin etkilerinin en çok görüldüğü Adıyaman (Merkez, Gölbaşı, Besni), Hatay (Antakya, Defne, Samandağ, Kırıkhan, İskenderun, Arsuz), Kahramanmaraş (Merkez, Elbistan, Nurhak, Türkoğlu, Pazarcık), Gaziantep (İslahiye, Nurdağı), Malatya (Doğanşehir), Osmaniye (Merkez) öncelikli olmak üzere, afetten etkilenen tüm il ve ilçelere yönelik acil psikososyal destek ihtiyacı somut olarak tespit edilmiştir.

Bölgede yüksek şiddetli artçıların da sıklıkla devam etmesi nedeniyle, travma sonrası akut dönemde görülen çeşitli psikolojik belirtiler gözlenmektedir. Deprem yaşayanlarda, yoğun kaygı tepkilerinin gözlemlendiği aktarılmıştır.

Halen enkaz altında olan kişiler olması, hırsızlık vakalarının rapor edilmesi ve mal kaybı yaşayacakları endişesiyle yurttaşların evlerinin etrafında olmak istedikleri öğrenilmiştir. Hasarlı olup olmamasına bakmaksızın binalarına girmekten kaçınılmaktadırlar. Evlerinin yanında kendi imkânları ile çadır kurarak kendi yaşam alanlarını oluşturma çabası içerisinde oldukları görülmüştür.

Belirli yerlerde arama-kurtarma çalışmalarının devam etmesi ve enkaz başlarında ailelerin beklemesi nedeniyle, hem çok fazla sayıda belirsiz kayıp durumu yaşanması ön görülmemekte hem de yas sürecinin yaşanması farklı bir seyir izlenmektedir.

Bölgede çok sayıda çocuk bulunmaktadır. Enkazdan çıkartılan çocukların ihtiyaçlarının yanısıra, aile kaybı yaşayan ve kimsesiz kalan birçok çocuk olduğu bilgisi edinilmiştir. Çocuklarını kaybeden ebeveynlerin de, psikososyal desteğe acil ihtiyacı olduğu görülmüştür.

Çocuk, ergen, yaşlı, kadın, engelli, özel tıbbi bakım ihtiyacı bulunan bireyler, mülteciler vb. incinebilir grupların özel gereksinimleri de göz önünde bulundurularak kapsamlı bir toplum temelli psikososyal destek programı geliştirilmesi, afet çalışmalarına destek veren çalışanlara psikososyal destek hizmeti sunulması, görev yapıp geri dönmüş arama-kurtarma, lojistik vb. personel ve gönüllülere kendi illerinde hizmet sunulması, deprem bölgesinden başka illere intikal etmiş deprem yaşayanların yeni barınma alanlarında/bölgelerinde psikososyal destek hizmeti sunması ihtiyaçlar arasındadır.

Çocuk, ergen, yaşlı, kadın, engelli, özel tıbbi bakım ihtiyacı bulunan bireyler, mülteciler vb. incinebilir grupların özel gereksinimleri de göz önünde bulundurularak kapsamlı bir toplum temelli psikososyal destek programı geliştirilmesi, afet çalışmalarına destek veren çalışanlara psikososyal destek hizmeti sunulması, görev yapıp geri dönmüş arama-kurtarma, lojistik vb. personel ve gönüllülere kendi illerinde hizmet sunulması, deprem bölgesinden başka illere intikal etmiş deprem yaşayanların yeni barınma alanlarında/bölgelerinde psikososyal destek hizmeti sunması ihtiyaçlar arasındadır.

Tüm illerden yoğun göç olduğu bilgisi alınmıştır. Dolayısıyla kurulacak olan psikososyal destek modelinde, sadece deprem sahası değil, aynı zamanda göçün olduğu illerin de bu kapsama dâhil edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla, Ankara, Antalya, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir ve Samsun illerinde TPD Şubeleri, göç eden deprem yaşayanlara psikososyal destek çalışmalarını saha çalışması ile paralellik gösterecek şekilde ivedilikle başlatmıştır. Bu çalışmaların, göç alan bütün illere yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Çocuklar

Deprem bölgelerinde, enkazdan çıkartılan çocukların sayısının fazla olmasının yanısıra, ebeveyn kaybı olan birçok çocuk da bulunmaktadır. Bu nedenle çocuklara yönelik çalışmaların ivedilikle başlaması tavsiye edilmektedir. Özellikle, artçıların devam etmesi nedeniyle yetişkinlerdeki yoğun kaygı ve uyku sorunlarının gözlemlendiği bu dönemde, çocuklarda da ebeveynlerinden ayrılmaya yoğun tepki, içinde buldukları yaş grubunun gelişim özelliklerinde gerileme, daha küçük yaş özellikleri gösterme (parmak emme, alt ıslatma gibi), öfke ve kaygı duygularının yoğunluğu gözlemlendiği belirtilmiştir.

Çadır ya da konteyner kentlerde, çocuklara yönelik oyun ve etüt alanlarının oluşturulması oldukça önemli görülmektedir. Bu alanlarda yaş gruplarına göre düzenlenmiş aktivitelerin rutin olarak uygulanması ve yine yaş gruplarına uygun eğitim faaliyetlerinin sağlanması önerilmektedir. Kalıcı konutlar oluşturulana kadar çadır ve konteyner kentlerde uzun süre yaşayacakları göz önüne alındığında, normal hayata dönüşün desteklenmesi amacıyla çocuklar için rutin günlük bir akış sağlanmasının ivedilikle yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Depremden etkilenen çocuklarla çalışma yürütecek ruh sağlığı çalışanlarına yönelik süpervizyon desteğinin ivedilikle planlanması önerilmektedir.

Ergenler

Özellikle ergenlik dönemindeki çocukların anlaşılma ve sosyal etkileşime yönelik ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, çadır ve konteyner kentlerde çalışmalar yürütülmelidir. Ergenler için, eğitim faaliyetlerine yönelik rutininin oluşturulmasının yanı sıra, kendi yaş gruplarına uygun aktivitelere katılmaları, sosyal paylaşım alanlarının oluşturulması, çadır ve konteyner kentlerde yaşlarına uygun bazı sorumlulukların (eğitim ve sosyal faaliyetlerin düzenlenmesinde görev almak gibi) verilerek işlevselliklerinin artırılması büyük önem taşımaktadır.

Sınava hazırlanan ortaokul ve lise öğrencilerinin derslerine devam edebilme talepleri vardır ancak materyal eksikliği mevcuttur. Bu bağlamda bölgeye derslerde kullanılacak teknolojik araç-gereç ve sınava hazırlık kitapları ulaştırılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Buna ek olarak gençlerle sınava hazırlık süreçlerinde destek olmak ve derslerinde yardımcı olmak amacıyla gönüllü üniversite öğrencilerinin koordine edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Kadınlar

Çadır ve konteyner kentlerde kadınların ailelerinin beslenme ve bakımı ile ilgili işlerde yoğun olarak uğraştıkları gözlenmiştir. Kadınlara yönelik çalışmalarda onlara bireysel bir alan ve zaman tanınması, sürekli bakım veren rolünde olmaktan çıkarak, kendi deneyimlerini işleyebilmeleri ve duygularını anlamlandırabilmeleri adına da imkân sağlayacaktır. Dolayısıyla çocukların faaliyetlerde olduğu zamanlarda kendi aralarında toplanıp sosyalleşebilmelerinin desteklenmesi adına alanlar sağlanması önerilmektedir. Bölgede tuvalet, hijyen ürünleri duş ve yıkanma alanları, anne sağlığı hizmetlerinde yoğun bir ihtiyaç bulunmaktadır. Kadınların ve erkeklerin ortak tuvaletleri kullandığı bölgelerde hastalık riski artmaktadır.

Çadır ve konteyner kentlerde kadınların kendi aralarında toplanmaları ve sosyalleşebilmelerinin desteklenmesi büyük bir fayda sağlayacaktır. Kadınlar için kendi rutinlerine geri dönmelerini sağlayabilecek ihtiyaçlarının karşılanması önemlidir. Örneğin, bir mutfak kurulması ve sosyal paylaşım alanları oluşturulması destekleyici olacaktır.

Engelliler ve Özel Tıbbi Gereksinimi Olan Bireyler

Engelli bireylerin, ihtiyaç tespitlerinin hızlıca yapılması, çadır ve konteyner kentlerde uygun yaşam alanlarının oluşturulması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, yapılan ihtiyaç analizinin ardından, belirli psikososyal destek modelleri oluşturularak çalışmaların yapılması ve bu çalışmaların alanda çalışan uzmanlar tarafından desteklenmesi önemlidir.

Nadir hastalıkları olan ya da akut bir tedavi süreci (kanser vb.) içinde olan özel tıbbi gereksinimi olan bireylerin sağaltım süreçlerinin sekteye uğramaması için süratle ihtiyaç tespiti yapılması ve ilgili kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla hizmetlerin sunulması sağlanması son derece önemli ve acildir.

Yaşlılar

Yaşlıların bu süreçte, sağlık ve barınma ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra, psikososyal destek çalışmaları kapsamında, sosyalleşebilmelerine olanak sağlayacak imkanlar sunulması önemlidir. Bu noktada, çadır ve konteyner kentlerde, özellikle bu alanda uzmanların aileleri ziyaret ederek bilgi vermesi ve yapılan çalışmalara katılımın sağlanması için çağrıda bulunması gereklidir.

Refakatçisinden yoksun kalan ve/veya mevcut koşullarda yaş ve sağlık durumları nedeniyle özbakımlarını sağlayamayan yaşlılara yönelik destek hizmetleri ivedilikle geliştirilmelidir.

Mülteciler

Bölgede yoğun bir mülteci popülasyonu bulunmaktadır. Yerel halk ile afet öncesinden gelen ilişki dinamiklerinin yer yer oldukça olumsuz olması, sınırlı afet kaynaklarından yararlanmaya ilişkin gerilimler, bölge halkının farklı illere göçü, güvenlik ve barınma ile ilgili sorunlar, savaş sonrası ikinci bir travmaya maruz kalmış olan mülteci popülasyona yönelik çalışmaların planlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Bölgede Görev Alan Kamu Personeli, Afet Çalışmasına Katılan Personel ve Gönüllüler

Bölgedeki etkilenme düzeyi düşünüldüğünde kendileri de depremden önemli şekilde etkilenen yereldeki çalışanların işlevsel bir çalışma yapmaları içinde buldukları koşullar nedeniyle oldukça güçtür. Depremin ilk anlarından itibaren destek vermeye çalışan personelin bir kısmının kayıpları vardır. Önemli bir kısmı ailesini farklı bir ile göndermiş ve aile birlikteliğinin olmaması nedeniyle (başta çocuklar olmak üzere) ailede yaşanan güvende olma korkusu psikolojik durumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bölgedeki personelin süratle yeni ekiplerce değiştirilmesi önemli bir adım olacaktır.

Psikososyal destek hizmetleri açısından değerlendirildiğinde, mevcut personelin psikososyal destek vermesi çalışanların sağlıklı ve işlevsel bir hizmet sunmasının çok mümkün olmayacağı gerekçesi ile önerilmemektedir. Depremin etkilediği bütün illerde, psikososyal destek sağlayıcılarının kendilerinin de birer afetzede olduğunun göz önünde bulundurulması ve bu anlamda da desteklenmelerinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Sahaya inen ekiplerin de ikincil travmatizasyon belirtileri gösterdiği görülmüştür. Özellikle, ASHB İl Müdürlüğü çalışanlarının eğitim ve süpervizyon ihtiyacının yanısıra, daha öncelikli olarak kendileri de depremden etkilendikleri için bireysel ya da grup travma müdahalesine acil ihtiyaçları bulunduğu saptanmıştır.

Bölgedeki çalışmalarda yer alacak psikososyal çalışmacıların ve psikologların süpervizyon ve travma eğitimleri sağlanarak desteklenmelerinin gerekli olacağı ön görülmektedir. Hali hazırda bölgede görevlendirilmiş meslektaşların bu konuda eğitim ve süpervizyon ile desteklenmesinin yanısıra, çocuklar ile çalışan ilave uzmanların da sahaya gelmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Özellikle travma odaklı eğitim ve çalışana destek modüllerinin hazırlanması ve psikososyal destek ekiplerinin bu alanda kapasitelerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

B. ÖNGÖRÜLEN PSİKOSOSYAL ÇALIŞMALAR

10-17 Şubat 2023 tarihleri arasında, 6 kişilik uzmanlardan oluşan öncü ekip tarafından, 7 il ziyaret edilerek kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları temsilcileri ve yurttaşlar ile görüşmeler yapılmıştır. Saha ihtiyaç değerlendirilmesi ve durum analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda, 6 Şubat depremlerinden etkilenen yurttaşlarımızın ve afet çalışanlarının psikososyal destek ihtiyaçlarını karşılamak, travma ile başa çıkma becerilerini arttırmak, kapasitelerini güçlendirmek amacıyla, deprem bölgesinde ve göç edilen illerde olmak üzere bir yıl süreyle devam edilecek bir psikososyal destek hizmeti verilmesinin gerekli olduğu kanaatine varılmıştır. Bu amaçla bir psikososyal destek hizmet modeli oluşturulmuştur.

Yapılan ihtiyaç ve kaynak analizi ile elde edilen deneyimler ve ayrıntılı olarak aktarılan çeşitli alanlardaki öneriler çerçevesinde, alanda geniş ölçekli bir psikososyal destek sistemi kurulması; olanaklar çerçevesinde psikososyal destek hizmetlerinin afet bölgesinin tamamına ulaştırılması; farklı uzmanlık alanlarından olan meslek örgütleri, kamu kurumları ve yerel yönetimler ile etkili bir işbirliği kurularak tüm deprem bölgesinde büyük ve küçük ölçekli merkezler üzerinden bu hizmetin sunulması; yapılacak çalışmaların en az 1 yıl sürecek bir şekilde planlanması, bu tarihten sonrası için ayrı bir saha analizi yapılması öngörülmektedir.

Oluşturulacak ekiplerde, travma konusunda teorik ve pratik bilgi birikimine ve çeşitli saha deneyimlerine sahip bir ekip lideri, benzer donanımda ve en az bir saha deneyimi olan ve çalışana destek uygulayabilecek bir ekip lider yardımcısı, bunların yanında saha deneyimi olmayan ancak derneğin sağladığı temel travma eğitimi ve saha oryantasyonunu almış uzmanların yanısıra, çocuk ve ergenler ile çalışabilecek ruh sağlığı uzmanlarının mutlaka bulunması tavsiye edilmektedir.

10-17 Şubat 2023
tarihleri arasında,
6 kişilik
uzmanlardan oluşan
öncü ekip tarafından,
7 il ziyaret edilerek
kamu kurumları,
yerel yönetimler,
sivil toplum
kuruluşları
temsilcileri ve
yurttaşlar ile
görüşmeler
yapılmıştır.

Ekip içerisinde koordinasyon ve ofis faaliyetlerinde destek olabilecek yeni mezun psikologların ve gönüllü öğrencilerin yer alması işleyişte kolaylık sağlayacaktır.

Gönüllülerin güvenliğini de göz önünde bulundurarak konaklamanın karavan ya da konteynerda gerçekleştirilmesi önemle tavsiye edilmektedir. Depremi geniş etki alanı göz önünde bulundurulduğunda, etkinlikleri planlayacak ekiplerin mobil hareket imkânlarının olması zorunludur. Aynı zamanda deprem bölgesindeki yaşam koşulları göz önünde bulundurulduğunda, gönüllülerin giyim ve hijyenlerine dair gerekli önlemleri almalarına dair hem bilgilendirilmeleri hem de desteklenmeleri gerekmektedir.

Yapılacak olan çalışmaların, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile eşgüdüm içinde planlanması, psikosozal destek ekiplerinin sahada görev alması, bölgedeki psikosozal destek kapasitesinin güçlendirilmesi ve alanda hizmet vermek isteyen farklı sivil toplum örgütleri ile işbirliği sağlanarak çalışmalar yürütülmesi proje kapsamında yapılacak temel çalışmalar arasındadır.

Projenin 1 yıl içinde tamamlanması, 4.000'e yakın gönüllünün hizmet vermesi, göç edilen illerde ihtiyaç duyulan psikosozal destek hizmetinin verilmesinin yanısıra, depremden etkilenen Hatay, Kahramanmaraş, Adıyaman, Malatya, Elbistan, Gaziantep, Osmaniye ve İskenderun/Arsuz'da konuşlanacak 8 ekip ile çadırkent ve konteyner kentlerde kalan yararlanıcılara hizmet götürülmesi, çalışana destek programlarının yürütülmesi ve izleme-değerlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Yapılan bu gözlemler çerçevesinde, yapılması planlanan Psikosozal Destek Modeli kapsamında, aşağıdaki çalışmaların gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

- Bölgeden göç etmiş olan yurttaşlarımıza yeni gelmiş oldukları illerde psikosozal destek sağlanması
- Depremden etkilenen il ve ilçe merkezlerinde deprem bölgesine gidecek uzman gönüllüler aracılığıyla 1 yıllık bir psikosozal destek hizmeti sunulması
- Deprem bölgesinde olan ancak görece yerel kapasitesiyle psikosozal destek verilebilecek illere de (Adana, Şanlıurfa, Diyarbakır, Kilis, Elazığ) yapılacak gezici ekip görüşmeleri dahilinde ihtiyaç duyulacak noktalarda uzmanlık desteği sağlanması
- Çalışmaların psikosozal destek sunabilecek meslek mensuplarının meslek kuruluşları ile eşgüdüm ve işbirliği içinde gerçekleştirilmesi

Bu çalışmaları gerçekleştirmek için de kamu kurumları, yerel yönetimler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile görüşmeler devam etmekte ve program geliştirilmektedir.

TÜRK PSİKOLOGLAR DERNEĞİ

TPD Genel Merkez

psikolog.org.tr

bilgi@psikolog.org.tr

0312 425 67 65

TPD Antalya Şube

antalya.psikolog.org.tr

antalya@psikolog.org.tr

0537 981 15 79

TPD Bursa Şube

bursa.psikolog.org.tr

bursa@psikolog.org.tr

0533 025 21 96

TPD Eskişehir Şube

eskisehir.psikolog.org.tr

eskisehir@psikolog.org.tr

0542 723 74 00

TPD İstanbul Şube

istanbul.psikolog.org.tr

istanbul@psikolog.org.tr

0212 251 66 61

TPD İzmir Şube

izmir.psikolog.org.tr

izmir@psikolog.org.tr

0 533 482 55 22

TPD Samsun Şube

samsun.psikolog.org.tr

samsun@psikolog.org.tr

0 530 930 08 73

